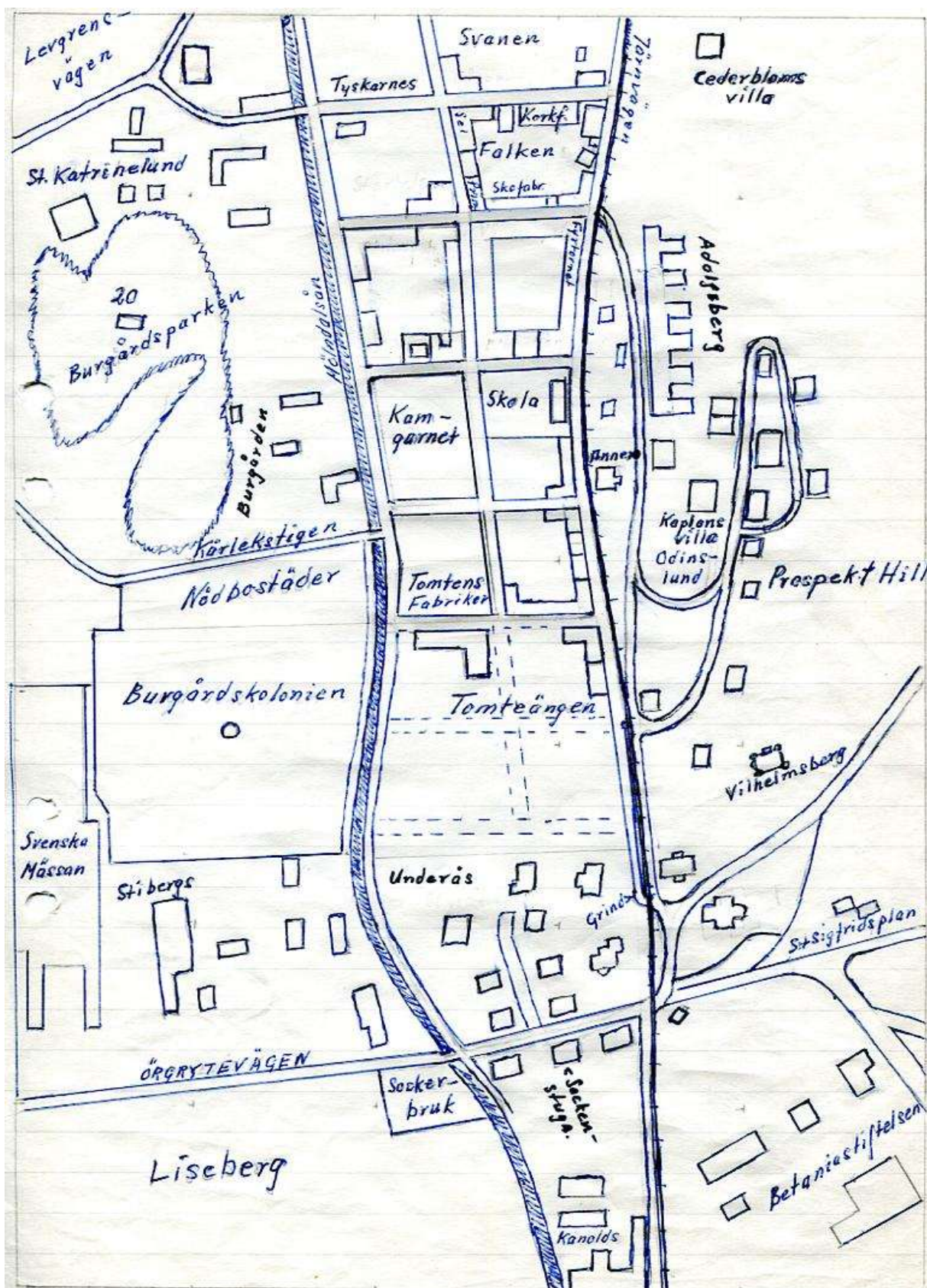
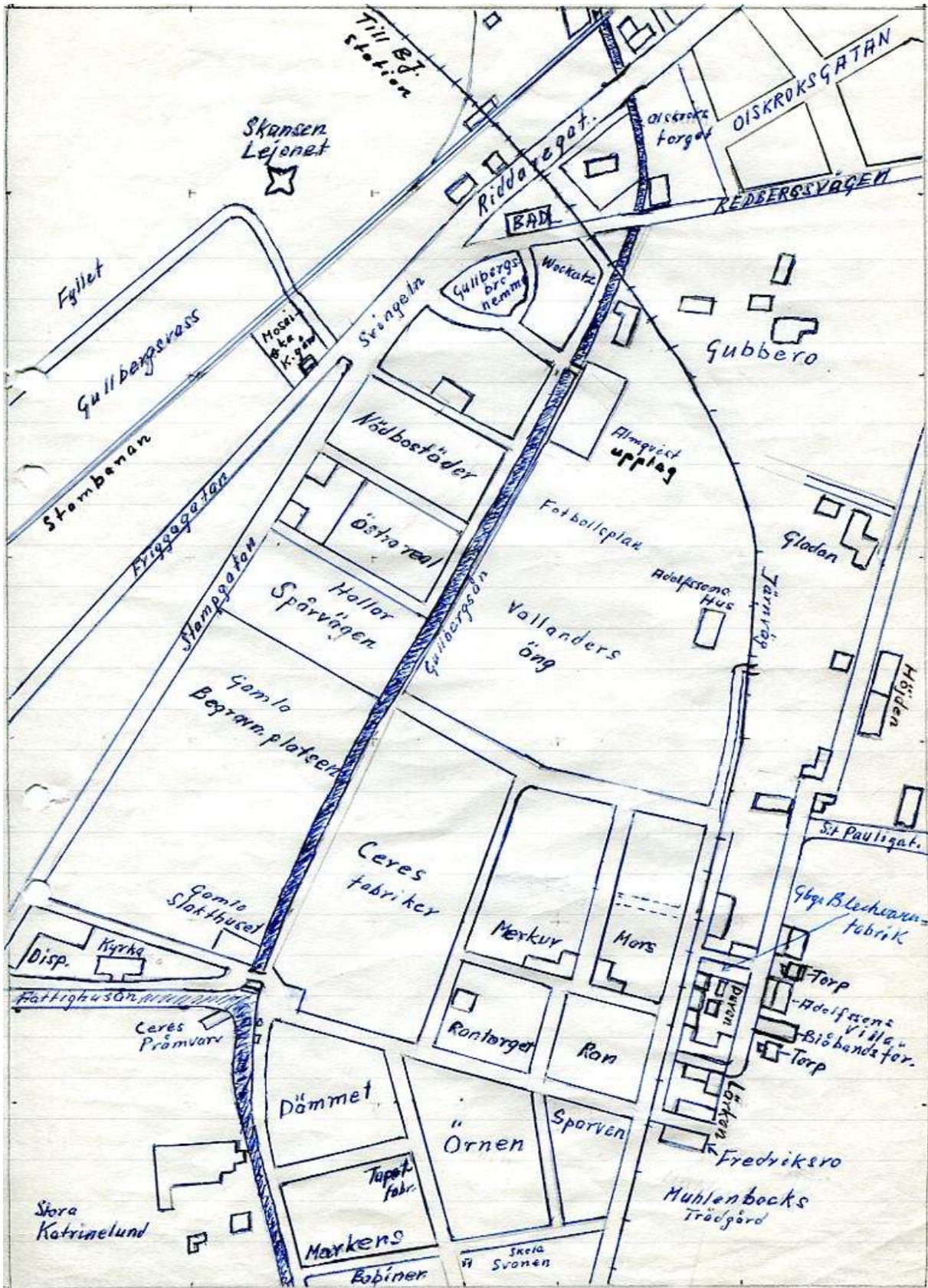

Ivar Olofssons register över bilder i ARKIV2A resp ARKIV3 sammanställt per TEMAN ('Fabriker på Gårda' etc). Bildummer överensstämmer med ARKIV2A ('Algots' färgbilder i texten) resp ARKIV3 (svartvita).

Översiktens bilder

Bild 21 -23 från 1917

Gårda utbreddes sig på **Ranängarna** i slutet av 1800-talet, närmast öster om Göteborg. Där besegrade Harald Stake 1644 norrmannen Hannibal Sehested som med sin norsk- danska här ämnade anfälla staden.

Från början var Gårda en lantlig del tillhörig Örgryte församling utanför staden Göteborg och införlivades inte förrän 1922 som en stadsdel. Gårdas läge med Mölndalsån som viktig fortskaffningslänk gjorde platsen attraktiv för nyetablerade industrier. Man fick både en utmärkt transportled och även ett ställe att dumpa avfall och restprodukter från fabrikena.

Bild 41-42 från 1915

Vy över Gårda med Fattighuskyrkan till höger och Fattihusån framför.

Redan på 1600 -talet etablerades ett tegelbruk i området mellan Fattighusån som mynnade i Mölndalsån och Katrinelund. Staden övertog tegelhanteringen som under 100 år arrenderade ut den fram till 1830-talet då den kände köpmannen Anders Georg Levgren allmänt kallad " rike Levgren på Katrinelund " övertog bruket och marken, som nu blev kallad Levgrens äng.

Tidigare hade Anders Drake - en driftig och rebellisk och härsklysten västgöte anlagt ett konkurrerande tegelbruk vid mitten av 1700-talet. Drake blev anförare och talesman för en vänstergrupp som drev opposition mot de styrande myndigheterna. Hans hätska förhållande till stadens och rikets myndigheter slutade med att dömdes till döden samt till förlust av sin egen- dom. Han benådades dock efter det att han stått i halsjärn på en av stadens torg. **Drakegatan** I senare tider blev Gårda ett mer slutet samhälle som avgränsades dels av Mölndalsån dels av den 1895 nyanlagda Väst kustbanan. Ett pärlband av olika fabriker växte upp utmed Åvägen parallellt med Mölndalsån . Ceresfabriken etablerade sig vid Dämnet 1870

Bild 3 från 1918

Rantorget med Ceresfabriken en industri som tillverkade konstgödningsmedel till vänster. Kvarteret Merkur t. h

Bild 44 från 1925

Vykort över Gårda där Tomtens vackra klocktorn sticker upp . Till vänster skymtar Burgårds- kolonin anlagd 1905 med alla sina flaggstänger .

Bild 232 från 1922

Utsikt från Överås. Man ser Gårda nya skola uppförd 1901 samt Gårda fabrikers långa tegel- byggnad och bostadshusen vid Blekeallén till höger. Gatan har fått sitt namn efter Kv. Bleket ett gammalt ord med anknytning till platsen där lin och vävar bleks.

Bild 45 från 1960

Det 1958 invigda Ullevi i fonden. Centralt ligger Gårda Missionskyrka som tillhörde Betlehems kyrkan. Den invigdes 1924 och fick efter drygt 40 år ge plats för det blivande Ullevimotet och E6an.

Bild 46 från 1960

Energiverkens flotta fasad kontrasterar starkt mot landshövdingehusen på Norra Kustbanegatan

ÖVERSIKTSBILDER

Algots bilder - FÄRG DIA

Algots översikt

Bild 93 från 50-talet

Ullevi i bakgrunden

Bild 49 och 52 från 60-talet

Vy över södra Gårda

56 från 60-talet

Vy över Östra Gårda

Bild 82 från 60-talet

Översiktsbild Kv.Ran och Mars

Bild 77 från 60-talet

Spårvagnsstallar, Druvans fabrik på Anders Perssonsgatan

Bild 139 från 50-60-tal

Kvarteret Flora

Bild 170 från 1975

Gårdamotet E 6an

Bild 198 från 70-talet

Ny avfart vid Rantorget

TEXT TILL HUSFASADER, GATOR, GÅRDSINTERIÖRER

Bild 36 från 1893

Vinterbild vid Lauréns hus där barn och vuxna väntar på brudparet till vänster. Kv. Örnen 9 (Dämmevägen 9) Mannen i krimmelmössan är August Malmqvist med sonen Axel vid handen som i vuxen ålder öppnade rak och frisersalongen vid Rantorget.

Bild 49 från 1910-15

Slinke-Petters och Johan på Gårdas hus Kv. Sparven 11 (Örngränd 8 =Spinnmästaregatan) En grupp barn radat upp sig för fotografen medan modern övervakar i fönstret.

Bild 136 från 1915

Huslänga med utsirade balkonger på Adolfsberg mot Västkustbanan och banvaktstugan .

Bild 233 från 1922

Barn och vuxna iklädda hatt och ceps vid banvaktstugan Adolfsberg.

Bild 138 från 1916

Fredrik Mühlenbocks hus -Fredriksro beläget upp mot Överås kullar i en fortsättning på Dämmevägen.

Här fann muraren Mühlenbock ,invandrad från Tyskland 1852 rika möjligheter att förverkliga sin dröm om ett litet paradiset på jorden. För kapital som han under 10 års tid skapat genom sin näsa för affärer vid export av lingon och sill anlade han en märklig trädgård med fruktträd , orangeri och fiskdammar med svanar och ankor. Kalkoner och påfåglar gick i trädgården och papagojor fanns även. Enligt Fredbergs Det gamla Göteborg fanns det dammar med sälar och krokodiler.Allt omgärdat av höga staket. Hans originalitet tog sig även andra uttryck genom att frakta upp jord och anlägga drivbänkar för lättare grönsaksodling i mansardvåningen till det Wilsonska huset som han var ägare till under ett par år. Han omtalades också som stadens första luftseglare när han företog en ballongfärd 1872 från Göteborg till Partille.

Bild 30 från 1940

Orangeriet på Fredriksro med Gasklockan i fonden

Bild 31 från 1940

Orangeriet på Fredriksro med Missionskyrkan på Dämmevägen till vänster

Bild 25 från 1916

I den lantliga miljö som fanns innan Gårda blev införlivad med staden kunde man hitta idyller som Rosvalls torp som låg i närheten av Fredriksro.I folkmun var det så lågt i taket att dom fick äta pannkakor och knäckebröd var eviga dag.

Algots bilder

Bild 30 från 60-talet

Spår och hus Tritongatan mot Tomtens

Bild 107 från 50-talet

Husrad på S. Kustbanegatan mot Nya skolan

Bild 121 från 60-talet

Tvättstuga , dass, soptunnor och mattstång Ran 3 (Dämmevägen 8)

Bild 124 från 60-talet

Fortfarande kunde man 1960 se gårdsinteriorer lik denna med trappa och svalgång på Dämmevägen 15.

TEXT TILL SKOL OCH KONFIRMANDBILDER

Bild 161 från 1903

Mathilda Engströms klass i "Tyskarnas trädgård" En trädgård som hörde till Herman Kürtzels spinneri på Ävägen.

Bild 263 från 1910

Interiörbild från Gamla Gårdaskolan med fotogenlampor som enda ljuskälla.

Bild 163 från 1918

Elever med knäppta händer sitter som tända ljus i Gamla Gårdaskolan.

Bild 93 från 1904

Kyrkoherde Nihlman med sina konfirmander framför Örgryte nya kyrka som invigdes 1890. Kyrkans arkitekt var Adrian Peterson.

Algots bilder

Bild 118 från 50-talet

Gårda Missionskyrka tillhörig Betlehemskyrkan med flick och pojkscooter " Vi pojkar och Vi flickor. Söndagsskola med kollekt i nickande neger.

Bild 159 från 60talet

Elimkapellet på Gårdavägen

Bild 114 från 60-talet

Skolflickan Eva Olofsson på trappan till Gamla Gårdaskolan

Bild 179 från 1962

Olskrokens badanstalt blev viktig för alla dem som inte hade varmvatten eller gemensambetsbadrum i husets källare.

TEXT TILL GÅRDSBILDER
ÄVEN INTERIÖRER FRÅN HEMMEN

Bild 40 från 1892

En stolt man blickar ner på 7 kvinnor och 27 barn från Örnen 9 (Dämmevägen)

Bild 81 från 1913-14

Småbarn med stråhattar på gården till Ran 3(Dämmevägen 8)

Bild 250 från 1913

Interiör från Morgan, Sten och Harald Fredrikssons hem. Här fanns både blompiedestal och chiffonjé och fin takkrona.

Bild 119 från 1925

Allvarliga barfotabarn från Ran 5 (N. Kustbanegatan)

Från maj - oktober var det vanligt att barnen gick utan skor.

Bild 228 från 1916

Familjebild med vinterklädda barn och vuxna på Sparven 7 (Spinnmästaregatan)

Bild 7 från 1917

Stolt ägare till sin första cykel vid telefonkiosken på Rantorget

Bild 142 från 1920

Pojkars vinterlek med hemgjorda kälkar vid hömet Dämmevägen / Örngränd
(Spinnmästaregatan)

Bild 51 från 1925

Vinterbild på gården till Ran 1 (Dämmevägen 4) Kvinnorna står framför raden av klosetter . En evig vinterplåga.

Bild 115 från 1930

Grupp med barn och vuxna på en trång gård med öppna fönster på husgaveln. 2 pojkar sitter på ett staket till höger Kv. Örnen 5 (Spinnmästaregatan)

Bild 289 från 50-talet

Lekplats på Rantorget med sandlåda

TEXT TILL FABRIKER PÅ GÅRDA DEL 2

Bild 248 från 1920

Fabriken Tomtens prydliga personal med skyddande vita förkläden och mössor.(Algot)

Bild 56 från 1921

Gårda brandkårs personal och hästdragna sprutvagn på Drakegatan

Bild 84 från 20-30-tal

Göteborgs Bleckvarufabrik med sin personal

Bild 85 se ovan

Interiör med maskiner och personal

Bild 157 från 1940

Översiktsbild från Fattighusån och Levgrensäng mot fabriker längs Ävägen.

Bild 13 från 50-talet

Gårda fabriker vid Ågatan (Algot)

Bild 12 se ovan

Gårda Fabrik vid P-plats (Algot)

Bild 218 från 50-talet

Örtenblads tryckeri vid Mölndalsån

Bild 116 från 50-talet

Princeps maskinfabrik som gjorde tryckpressar

Bild 19 från 60-talet

Kamgarnets disponentvillan mot Tomtens(Algot)

Bild 60 från 60-talet

Kemisk tekniska fabriken Medico och instrumentfabrik(Algot)

Bild 22 från 70-talet

Apotekarnas, Tomtetornet utmed Ävägen.(Algot)

Bild 154 från 60-talet

Skofabriken (Algot)

TEXT TILL AFFÄRER OCH SALUTORG

Bild 47 från 1905-10

Elvira Olssons speceri & matvaruaffär. Kvinnan i lång svart kjol förmodas vara ägarinnan .
Biträdet har en annan lägre position.Sparven 7 (Spinnmästaregatan)

Bild 265 från 1911

Malmqvists rak- och frisersalong på Rantorget

Bild 17 från 1910-15

Linds specerier - exteriör med fin skylt Ägarparet står i dörren.

Bild 18 från 1910-15

Linds specerier - interiör med ägarpar och expedit.

Bild 6 från 1916

Café Ran vid Rantorget var ett omtyckt ställe för Gårdas arbetare.

Bild 102 från 1916

Kv. Örnen på Fabriksgatan hyste Nordströms charkuteri känt för sina goda korvsorter.

Bild 26 från 1920

Hjalmar Anderssons vedaffär på Sparven 8 (Örngränd el Spinnmästaregatan)

Bild 33 från 20-talet

Adolfssons sjapp vid Fredriksro blev ett populärt mål för törstiga.

Torghandeln på Rantorget blev en centralpunkt för hela stadsdelen. Före 1922 kunde man köpa styckat kött som tillresta bönder från Bergum försälde. På lördagarna var det livligt med mycket folk som handlade potatis , ägg och grönsaker - inlagda saltgurkor .Man kunde också hitta byxor, livstycken ,strumpor och vantar.

Bild 218 från 1916

Rantorget med Kv. Merkur, där fanns fiskaffär, café, tobak och speceriaffär

Bild 8 från 1919

Torghandel på Rantorget med köttvaror

Bild 14 från 1910-20

Adolf Samuelsson från Bergum säljer kött. Polisen övervakar

Bild 16 från 1910-20

Adolf Samuelsson väger kött med besman

Bild 230 från 1924

Ny Saluhall vid Rantorget

Bild 12 från 1938

Ida Andersson från Bergum säljer potatis och grönsaker

Bild 287 från 50-talet

Café Ran livligt frekventerat ställe.

Bild 291 från 50-talet

Andelsföreningen vid Soldatvägen och Brusewitzgatan (Algot)

Bild 212 från 50-talet

Specerier bil och cyklist (Algot)

Bild 2 från 60-talet

Flygbild över Rantorget och saluhallen(Algot)

Bild 14 från 60-talet

Café vid Kürzels tomt (Algot)

Bild 135 från 60-talet

Affärer vid Rantorget (Algot)

Bild 81 från 60-talet

Saluhallen och Dämmevägen (Algot)

Bild 90 från 60-tal

Pantlånarens hus Sparven 2(Algot)

Text till transport.

Bild 22 från 1895

Västkustbanan just invigd och tåget har stannat vid Dämmevägen.

Bild 244 från 1900 (vykort)

Hästmänstring framför stallarna vid Mölndalsån. De första spårvagnarna drogs av kraftiga åkarkamrar. Varje vagn kunde ta 22 passagerare och när den elektriska spårvagnen kom ett par år senare blev det ett populärt folknöje.

Den första ellinjen kom i augusti 1902 och körde sträckan Järntorget - Slottskogsgatan
Ringlinjen invigdes i oktober 1902 med blå och vita vagnar.

Enl Fredberg åkte under år 1910 inte mindre än 21 miljoner passagerare. Rekordet var under jubileumsåret 1923 då 259.000 åkte under en dag på alla linjer . Det verkar otroligt!

Bild 38 juldagen 1907

A. Carlssons stalldrängar med långa skimmförkläden.

Bild 37 från 1910

Slädtur med pappa och nyryktad och pyntad häst från Carlssons stall vid Örngränd.

Bild 194 från 1915-20

Båt på Fattighusån utmed Stampgatan som är kantad av hamlade lindar som planterades på inrådan av borgmästare Daniel Pettersson på 1770-talet.

Ån leder fram till Dämnet - en fördämning av Mölndalsån som byggdes på 1750-talet och byggdes om 1795. År 1824 kom den första stenbron -Stampbron över Fattighusån.

Bild 43 från 1916

Tåg som stannat vid Dämmevägen och Norra Kustbanegatan.

Bild 189 från 1916

Varuleverans med häst till speceriaffär eller kanske en ölpaus för kusken på Café Ran.

Bilden tagen i hörnet av Soldatvägen och Rantorget.

Bild 5 från 1920

Taxibil på Rantorget - förmodligen en T-Ford . Men ser inte chauffören väl ung ut ?

Bild 4 från 1934

Taxistation vid transformatorn på Rantorget.

Bild 24 från 1930

Elektriska spårvagnar vid Gullbergsån. Man kan skymta Skansen Lejonet och Östra Realskolan som uppfördes 1905. Till vänster ser man gasklockan.

Bild 34 från 1950

Jämvägsövergång vid Elimkappellet Gärdavägen

Algots bilder = FÅRGÅRDA

Bild 160 från 1965

Jämvägen med banvaktsstuga S. Kustbanegatan

Bild 204 från 50-talet

Jämvägen söder ut

Bild 75 från 70-talet

E6ans utbyggnad

TEXT TILL FABRIKER PÅ GÅRDA

Bild 58 från 1870

Reklambild från Ceres- Göteborgs svafvelsyrefabrik

Ceresfabriken startades bland de första industrierna på Gårda under 1870-talet. Svavelssyra var basen till det konstgödningsmedel som tillverkades här och gasen som släpptes ut vid smältningen av svavelkis påverkade andningsorganen. Trots denna farliga miljö var det många Gårdabor som hade sin utkomst på fabriken.

Godstransporterna sköttes genom att man drog pråmar för hand genom Hamnkanalen, Slussen och Fattighusån till Ceres lastningskaj vid Dämnet. Där lastades kemikalierna över till hästdragna vagnar för leverans till de stora magasinerna. När gödningsmedlet skulle ut till kunderna på vårarna fylldes säckar som vägde sina modiga 100 kilo, baxades upp på bärarnas ryggar och ut till åkarevagnarna, för leverans till järnväg och kanalbåtar.

Omkring 1920 blev det strejk och strejkbrytare körde säckar med gödningsmedel. 2 bilder

Bild 59 från 1890

Ceresfabriken

Bild 144 från 1916

Söndagsklädda Ceresarbetaren Herman Johansson och hans barn Olle och Ingeborg står framför pappas arbetsplats vid Dämmebron.

Bild 145 från 1920-talet

Strejkbrytare på Ceres kör ut fosfatsäckar.

Bild 147 se ovan

Bild 146 från 1915

Ceres huvudentré vid Dämnet

Bild 234 från 1920 se ovan

Bild 111 från 1890

Arbetare på Göteborgs skofabrik som utförde sitt arbete under 12 timmar i stående ställning.

Lokalerna verkar mörka men man hade centralvärme vilket var en nymodighet som naturligtvis uppskattades.

Bild 109 från 1899

Gårda fabriker drevs av familjen Mark som samlade ihop både här och i den större fabriken i Gamlestaden det kapital som blev Kullagerfabriken och ännu senare Volvo. På bilden ses "Markens" personal inne på fabriksgården.

Bild 191 från 1920-talet

Göteborgs Kamgarnsspinneri vid Ävägen

"Kamgamet" låg i Kv. Lammet, i norr Blekeallén s. Tvärgränd ö. Fabriksgatan, v. Ävägen.

1910 byggdes en ny del utmed Ävägen. Produktionen höll på till 1969 då det lades ner.

Det ägdes och grundades 1896 av den rike donatorn Gustaf Werner, och upptog ett helt kvarter, bebyggt med närmast magnifika tegelborgar för spinnermaskiner. Fabriken gav arbete åt flera hundra underbetalda kvinnor, de kallades för ullharar. (Lars Lagerstedt 1986) Varje morgon strömmade cirka 500 unga okvalificerade kvinnor till sitt arbete på Gårda.

Kamgarnsfjällorna hade råkat ut för ryktesspridning om sitt sätt - de använde ett grovt språk och dessutom rökte. Många var ensamstående mödrar och de flesta fick kanske ha en del skinn på näsan för att klara den i övrigt manliga personal, som arbetade på fabriken som maskinskötare förmän och transportörer.

Man tillverkade ullgarn sk. kamgarn dels på export för kostymtillverkning dels stopp och stickgarn. Endast spinneriverksamhet som var uppdelat på 4 moment: 1: förberedning, 2: Spinning, 3: Tvinning, 4: Härvning.

Man arbetade 6 dagarsvecka - fanns det inte tillräckligt med jobb kunde man bli permitterad en eller två dagar i veckan. Man började 7.30-16.30 med 1 timmas lunch mitt på dagen. Semester under 20-40-talen blev några dagars ledighet under midsommar. En vecka allt som allt. Miljön var både bullrig och dammig - ett högt arbetstempo.

TEXT NÖJEN- NYKTERHET- SPORT

Bild 20 från 1912

Nykterhetslogen Polstjärnan uppsträckta med söndagskubben på vid Kv. Ran på Soldatvägen. Den musikaliska oktetten bestod av kornett, bassaxofon, virvel och bastrumma.

Bild 70 från 1913

Fotbollsspelare från Gais i sina grön och svartrandiga makrilltröjor.

Bild 133 från 1920

På Brusewitzgatan fanns en godtemplarlocal där Isidor och Lanny tränade unga boxningsentusiaster.

Bild 212 från 20-talet

En originell figur Ve-Sven eller Sven Duva hade alltid en en duva på axeln.